

S I S T E R U N D E

Lørdag, 14. april 1945.

President Franklin D. Roosevelt.

Budskapet om president Roosevelts død virket lammande på store deler av menneskeheten. Roosevelt var ikke bare den store kraft som hadde mobilisert alle Amerikas enorme ressurser i kampen mot menneskehetens fiender, Roosevelt var den sentrale samlingsfigur innen De Forente Nasjoner - mannen som etter seieren mere enn noen annen ville bidra til å skape en varig fred og en verden der menneskene kunne leve trygt.

President Roosevelt ble 63 år gammel. Han var tidlig framme i politikken og ble i 1920 nominert som demokratens visepresidentkandidat. Under valgkampen gikk han fullt inn for Wilsons Folkeforbundstatutt, men de isolasjonistiske tendensene i USA var for sterke og demokratene led et stort nederlag. I begynnelsen av 1920-ene ble han sterkt angrepet av polyomyelitt, og hans politiske karriere ble ansett som endt. Men med enestående energi klarte han å overvinne sykdommen og til og med gjenvinne en viss rörlighet. Han pleide f.eks. som regel å holde sine taler stående.

I 1928 ble han som demokratens kandidat valgt til guvernør i staten New York. Dette viser hans enestående evne til å vinne valg. Samtidig var det nemlig presidentvalg der republikanerne vant en stor seier. I 1933 ble han valgt til USA's president, og han ble gjenvalgt med overveldende majoritet i 1936. Etter amerikansk tradisjon kunne en president ikke sitte mere enn to perioder, men Roosevelts popularitet var så stor at hans betydning for landet så anerkjent at han trass i dette med stort flertall ble gjenvalgt i 1940 og 1944.

Den første del av hans presidentperiode er karakterisert ved ordene "New Deal". I Amerika "det evige fremskrittets land" - hadde staten aldri tidligere sørget for de fattige og de mislykkede i samfundet. Den forsyng som var nødvendig, ble overlatt private, velledige organisasjoner. Roosevelt tok til med å sette i gang utallige sosiale tiltak for å avhjelpe den nød som sykdom, uforhet og arbeidsløshet er skyld i. Og han maktet virkelig å få det amerikanske folk til å skjønne berettigelsen av sosiale trygder o.l. I dag er det ikke lenger praktisk politikk i USA å drøfte sosiale trygder eller ikke. Som i de vesteuropeiske demokratier gjelder diskusjonen trygdens omfang. Dette er Roosevelts fortjeneste.

Roosevelt ville imidlertid ikke bare avhjelpe de ulykker krisen skapte, han ville også bekjempe selve krisen. Gjennom sin New-Deal-politikk ville han hjelpe opp vanskeligstilte grener av næringslivet og dessuten ved

utallige tiltak skaffe flest mulig arbeid. Her støtte han på sterk motstand fra mange hold blandt amerikanerne. Disse er utpregede individualister som har en sann skrekk for planøkonomi og særlig for det de trodde ville følge etter, nemlig sosialisme. De storindustrielle saboterte tiltakene hans, den konservative høyesterett undergravde gyldigheten av en rekke av lovene hans. New-Deal ble derfor delvis en fiasko. Roosevelts store innenrikspolitiske misjon lå nettopp i å omskape den amerikanske mentaliteten også på dette punktet. Ellers verden over er statens plikt til å skaffe alle arbeid blitt en selvfølge i løpet av de siste årene.

Den siden av Roosevelts arbeid som for oss overskygger alt er det han har gjort for De Forente Nasjoners sak. Det amerikanske folk ville holde seg utenfor de europeiske konflikter. Men Roosevelt arbeidet utrettelig for å vise at nasismen var en demonisk makt som ville sluke hele verden dersom den ikke ble knust. I Englands sorteste dager i 1940 ledte Roosevelt bort 50 jagere mot erstatning i flåtehavn. Dermed kunne England klare slaget om Atlanterhavet. I 1941 kom Låne- og leie-loven som gjorde det mulig for de kjempende demokratiene å nytte USA som våpenarsenal. På det tidspunkt hadde Roosevelt klart å bryte isolasjonismens makt. Angrepet på Pearl Harbour i 1941 fikk resten av amerikanerne til å forstå at selv det amerikanske kontinent ikke var usårbart. Men kommer ikke de "tre store" til enighet om en tilfredsstillende ordning av verdensfreden, kan USA enda en gang komme til å isolere seg. Her har Roosevelt i de siste årene utført et enormt arbeid. I 1940 - før USA var med i krigen - møttes Churchill og Roosevelt på Atlanterhavet og skapte Atlanterhavserklæringen, det dokument som har vært bakgrunn for alle senere forhandlinger. Mange reiser har Roosevelt foretatt for å knytte båndene sterkere sammen mellom De Forente Nasjoner. Vi minnes møtene med Churchill i Quebec, Casablanca, og først og fremst møtene mellom de "tre store" i Teheran og Jalta. Nå er grunnvollen lagt for en framtidig ordning av forholdet mellom nasjonene. Roosevelt hadde en stor andel i verket, og vi venter at verdenspolitikkenes ledere i ærbødig respekt vil følge de veier som han har staket ut.

Roosevelts store kraft var at han var et stort og sjarmerende menneske. Han forsto å omgi seg med de beste uten hensyn til parti. Blandt sine regjeringsmedlemmer hadde han flere republikanere. Han var en enestående intelligens, men først og fremst var han en

sunn tilnæringer av demokratiet. Mange av de motstandere han har vunnet for seg ved sin ånds overlegenhet, sin tro på den sak han forfektet, og sin store personlige sjarm.

Parselldyrkingen.

Allerede før invasjonen ifjor sendte Eisenhower ut en henstilling om at det måtte dyrkes mest mulig mat i de okkuperte land. Han gjorde oppmerksom på at selv om de allierte armeer hadde befrikk disse land, vilde transportproblemer og andre vansker i forbindelse med krigen bevirke at det ble umulig å klare og forsyne sivilbefolkningen med tilstrekkelig mat utenfra. Vi har sett både i Hellas, Belgia og Frankrike at hans ord har slått til. Håpet om en snarlig befrikkelse av vårt land, hvor berettiget det enn må være, må ikke fa oss til å vise ansvarsloshet. Krigen er ikke slutt selv om Tyskland blir slått. Japan skal også knekkes, og det vil ta lang tid før tilstrekkelige forsyninger kan nå oss. Det er derfor et krav til hver enkelt nordmann at han gjør alt som gjøres kan for å skaffe fram mest mulig mat. De som ikke selv har gærd, må også gjøre sitt. Ever flekk i villahager og parseller må utnyttas til det ytterste. Hjemmefrontens ledelse venter av alle som kan skaffe seg parsell at de dyrker alt hva de kan klare av poteter og grønnsaker.

Nyheter fra London, fredag 13/4 kl. 18.30 U.S.A. Helt den siviliserte verden har med sorg tatt til seg meldingen om at president Roosevelt er død. Telegrammer er idag strømmet inn til Det Hvite Hus og familien Roosevelt personlig fra alle allierte og nøytrale lands statsoverhoder og fremtredende personer. Kronprins Olav holdt i aftnen en varm og dypt følt minnetale over presidenten. Churchill mintes ham i en tale i Parlamentet idag, hvorefter Parlamentet innstilte arbeidet for dagen.

Den nye president Harry Truman er allerede tiltrådt sitt arbeide som Roosevelt etterfølger og har erklært at han vil lede det i sin forgjengers ånd. San Fransiscokonferansen vil bli avholdt som planlagt.

Vestfronten. 9 amerikanske arme møter under sin framrykking østover liten eller ingen motstand og står nå mindre enn 90 km. fra Berlin. Etter at armens 2. panserdivisjon var satt over Elben, strømmet troppene uhindret etter. Braunschweig og Halberstadt er inntatt. Også 1. og 3. arme rykker hurtig framover på en 150 km. bred front. Avstanden fra Leipzig og Halle er 30 km. 1. armé arme hadde en framrykking på 50 km. siste døgn og tok 26.000 fanger. 3. arme tok 10.000 fanger. Lengre syd rykker de allierte fram i retning av den slovakiske grense. Erfurt er ryddet og allierte tropper er rykket inn i Jena. 53 andre byer er besatt i løpet av siste døgn.

5. arme har også rykket fram 35 km. fra Coburg. Duisburg er besatt. I Nederland er de kanadiske tropper gått over i IJssel og kjemper i utkanten av Arnhem. I nød kjempes det i Bremens forsteder. Flyangrep. Tungt am. bombefly har idag bombet jernbanestomter i Neuminster nord for Hamburg. Berlin ble inntatt angrepet 3 ganger av mosquitofly. 11 am. fly sdela igår 78 tyske fly på bakken i nærheten av Leipzig. Østfronten. Det Østerrikske flagg vaier idag fra alle offentlige bygninger i Linz. Bare i den nordvestre utkant av byen er det enna motstand. 5000 tyskere falt igår. Tolbuchins tropper er nådd halvvegs til Linz og står 50 km. fra Graz, Østerrikes nest største by. Russerne fortsetter raskt frammarsjen mot Bayern. Nord for Wien har Malinovskis styrker inntatt Heidesbrunn og avskåret veg- og jernbaneforbindelsen med Brno. Avstanden fra denne by er 50 km.

Italia. 8 arme har utvidet og forsterket kjerne over Santernoelva. 3 arme rykker videre fram mot flåtehavnen Spezia. Det Fjerne Østen. Amerikanerne har gått i land på den siste av øyene i Filipinene, Bohol. Japanske fly har angrepet am. sjøstridskrefter i Stillehavet. 1 am. destroyer ble senket, 118 japanske fly skutt ned.

Norgesnytt.

Kampen mot forbryterbandet. 2/12 1944 ble det stjålet 30.000 kr. fra Nittedal Sparebank. Den 9/3 d.a. ble gårdbruker Bjørn, Bjertnes Nittedal frarøvet 7000 kr., og samme kveld var det innbrudd i Nittedal Forsvinningsnemnd hvor det ble stjålet 2 skrivemaskiner, 2 regnemaskiner og rejsjonæringskort. I anledning av disse forbrytelser er nå arrestert: 1. Paul Odd Gundersen, født 9/11 - 20 i Oslo, sjåfør hos A.T. generalen. 2. 2. Bjarne Motrøen, f. 25/4-24, Oslo, sjåfør i A.T. 3. Finn Alexander Krogstad, f. 1/8-23 Bekkelaget, sjåfør i A.T., kjører også for generalen. Etterlyst: Reidar Sorlie, f. 4/7-21, Oslo, tidligere sjåfør i RK og SD, nå i AT. Forsvært angår ranet og innbruddet den 9/3 foreligger full tilstaaelse fra de arresterte, og det er sannsynlig at det er de samme karene som har foretatt ranet i Nittedal Sparebank.

Drøpet på Anton Nilsen, Elton i Hurum, som avisene melder om, ble foret med pistol av kaliber 7,65. Denne kaliber benyttes bl.a. av NS folk som bærer pistol til "egen beskyttelse".

Per Værnes, en teologisk student, er arrestert i Sverige. Han søkte å bli ordinert som hjelp for biskop Fjeldbu i Finnmark. Det viste seg at han var nasistisk provokator, Viljen til det gode. Om aftnen den 7/4 ble forvalteren på Bredtveit, Anton Fehn, anholdt for beruselse og bruk av skytevåpen. Konsentrasjonsleiren ved Mysen har nå et belag på 350 mann, bl.a. 4 prester.